

مکتبہ علمیہ اسلامیہ

۱۹ نجی سنہ

جزو، عدد : ۹۱

سنہ ۱۳۱۷

مقتطفات

انگلتره قرايچەسى

بر قاج سەنەدن برو مەكاسىز يورمىگە مقتدر اۆلەميان انگلتره قرايچەسەنە، بو حالە واقف اۆلانلر طرفندن سنوى ۱۰۰۰ عدد باستون اهدا ايدىلىككە ايمش .

ايمپراطوريچە اۆژەنى

سابقا فرانسە ايمپراطوريچەسى اۆژەنى شەئدىيە قدر ۳۶۱۷ چو جغفە تەيىد والەلگى ايلش وبونلر ككافەسى مشارالەنك اسىمىلە توسىم قىلىنمىشدر .

قرال اۋمىرطو .

بر حيات بولنان اوروپا حەكمەدارانى مېسانىدە حەربەدە جەريچەدار اۆلمش يالكر بر حەكمەدار واردركە، اۆدە ايتاليا قرايىدر . مشارالە (گوستوزا) ميدان محاربەسەندە شەئلى بر قىلچ ضەربەسىلە يارەلىنمىشدر .

لى ھونف چانك زوجەسى

بر قاج سەنە اۆل اوروپايە سىياحت ايتىش اۆلان چين دىپلوماتى وزير مشهور لى ھونف چان، دنياك كك زىنگىن آدملىرىدن عد ايدىليور . يالكر زوجەسەنك خەدمەتە مخصوص اۆلمق اوزرە ۲۰۰۰ نفر خادەمەسى ومومى ايلەنك البەسەنە مخصوص اۆطەدە كرانبها اقشە مختلفەدن ۳۶۰۰ قات لباسى موجود ايمش .

آمریقانک ثروقی

حکومات مجتمعہ ناک ثروقی نفوس موجودہ سنہ متساویاً تقسیم ایدمک لازم گلے
بهر شخصہ ۲۱۵ انگلیز لیرامی اصابت ایدبورمش .

امتداد حظ نظارت

۱۸۱۴ سنہ سندن ۱۹۰۰ سنہ سینہ قدر روسیہ خارجیہ نظارتی درت ذات
احراز ایتمشدرکہ بونلردہ : نسلرود ، غورچاقوف ، کیرس ، لوبانوفدر . بونلرک
دردی دہ وفاتلرینہ قدر منصبلرینی محافظہ ایتمشلردر .
بؤمدت ظرفندہ فرانسیہ ۷۰ رخاجیہ ناظری یکدیگرہ سلف وخائف اولمشدر .

گوتہ

آلمان شاعر مشہوری گوتہ ناک (شارلوت فون اشتاین) ہ یازدینی مکتوبلری ،
شاعرک پرستشکارانی شارلوتک وارنلرندن ۷۰ بیگ مارقہ (۳۵۰۰ انگلیز لیراسنہ)
مبايعہ ایدرک (وایمار) دہ (گوتہ - شیلر) موزہ سنہ اہدا ایتمشلردر .
حشمتلو قیصر ایکنجی ویلہلم دخی ۷۰۰ مارق اعطا ایلہ معاونتہ بولمشدر .

شیلر

آلمان شاعر مشہوری شیلر مظلوم ومنتور یازدینی آثارک جملہ سندہ ۱۴۲۷
کلمہ استعمال ایلشدر .

•لاحظہ

انسانک معیشت و مصاحبت عادیه سیچون ۱۰۰۰ کلمہ بالغاً مبالغہ کفایت ایدر
دیشلشدر .

علوم وفنون ترقی ایتدیکہ ، بخصوص یگی یگی شیلر اختراع وایجاد اولندیکہ
بالطبع برطاقم اسملردہ حادث اولیور .

مثلاً بۆگۈن السنة اجنبيه دن بريله متكلم اوليانلر بيله كندى لهجة لسانلرينه برخيلى كلمات اجنبيه قيد وضم ايتمشلردر. بوندن اوتوز قرق سنه اول بالقه. پروتستو، پروستان، باستون بوتين، بالتو، باردسو، رادنفوت، ژاكت، قوستوم، تلغراف، توال، فوطوغرافى كېيكلەر افرادمسلمة عثمانيه مياننده زبازد دگل ايكن بۆگۈن بۆكلەر، حتى بعض بلاد عثمانيه اهالىسى عننده بيله الفاظ متعارفه صرسته كچمش وهله شو يقين زمانلرده تله فون. فونوغراف، لوميرايلقتريق، ره ژى، ميقروب، بانق نوط، بانگر، بورس، پياسه، چك، قامبيال، كېي صناىى و تجارى برچوق كلمات ايله انسيت حاصل اولمشدر. شو حالده كيدرك ايستر ايستمز هر كسك لهجة لساننده وسعت حاصل اوله رق، مكلمات و محررات اويله اولكى كې برداره محدوده به انحصار ايتمه چك. بۆگۈن بر كرك هالى بيله (آترو) نك، (وينچ) لك، (طرانسيت) لك (بوردوق) نك نه اولديغنى، اولكلره آشنا اوليان كرلى فرلى بر افندي به تعريف ايدى بيلور. شو حالده هر كسك كندى محيطى داخلنده بر طاقم كلمات اجنبيه استعاره و استعمال و كيدرك كندو لهجة لغته مال ايتمگلكى ضروريدر.

ثانياً نشریات ايله مألوف و مشغول اولان ذوات بوگونكى كونده اويله بيك، بيك بشيوزكله ايچنده صقيشوب قاله مز. خصوصيله تركجه مز كې هنوز نصاب. تكمله واصل اولمامش لسانلرده بو مضايقه، اجنبي برلساندن نقل و ترجمه هنكامنده ظاهر اولور. اويله لفظلر واردركه معنى و مدلولى معلوم اولديغى حالده آنى ادا ايدى چك بركله نك حكىمى بعضاً اوج درت كله يى حاوى بر چله ايله ايفا اولور.

لسان عربك وسعت و كمالى عالمك مسلمى در. انسان و حيوانك اعضا و جوار. حندن هر برينه اوچر و بشر اسم و يرلمش اولان بو لسانده، بۆگۈن هر استيلان كلمه اجنبيه به مقابل بركله بولنه مز. بؤفقدان ايسه اولسانك نقصانه دگل، بؤزمانك كلكنه دلالت ايدر. اسامى و اصطلاحات، حادثات و اختراعات و اَلجآآت و ضرورات اوزرينه وضع اولور. وضعنه امكان بولنه مينجه عينيله قبول ايديلور. مثلاً تلغراف، و فوطوغرافى كېي. بونك اولكيسنه مشكلپسندان عربدن برى محل و حى معناسنه اوله رق (موحى) نامنى و يرمك ايستمش. فقط قبول ايتدیره مامش. نته كيم

على كمال بك افندى (قونغزه) اى (مؤتمرا لفظيله ادا ايتك ايتىدىكى حالده كندىسىنى
تقليد ايدن گورلماشدر .

(اولتيماطوم) (ديپلومات) (فؤرس مازقور) (طوپوغرافى) (آبلوقه)
(دمموقراسى) (آريستوقراسى) (قورصان) (غاز) (طون ياخود طونىلاطه)
(قرونومترو) وامثالى كلتاى معارف ادبيه و سياسيه ايله متوغل اولان ذوات عينا
قبول ايتمگه مجبوريت گورمش و (بوليس) (جاندارمه) گى تعبيرات ايسه مقابلرىنى
بولق ممك اولدىنى حالده لسان خواص و دعوامده يرلشوب قالمشدر . نه حاجت
اق دريائى بيكران حكمنده اولان عرب لسانى بيله (جغرافيا) و (ماجسته) گى
كلهلى عينا اخذ و مال ايدنمشدر .

شؤ افاده دن مقصد مطلقا لسانغزك نقصان و يا نقل معناده هيجتنى واجى
لسانلرينك كمال و وسعتى گوسترمك دگلدرد . بلكه زمان ايله توسع شانندن اولان
لهجه و لسانك تلاحق افكار و تداول الفاظ و آثاره تابع اوله ق، بوگون بزه گوره
كافى اولان قاموسمىزك كلتاى، يازين او كفاتى كافى اوله ميسه جفى و (شيللر)
۱۴۲۷ كده ايله املا ايتىدىكى كلياتى بوگون دنيايه كلش اولسه فطرة حائز اولدىنى سرمايه
عرفانى بو زمانه مخصوص الفاظ ايله برقات ده توسيع ايدرك ترك ايله جكى كليات
آئارنده اوزمانىكى ۱۴۲۷ كده بيه بدل بلكه ۲۸۵۴ كده استعمال ايتمش اولدىغنىك ظاهر
اوله جفى و بونك ده يگى يگى فكلرلر، يگى يگى ايجادلر، يگى يگى كشفلر اوزرينه
برطاقم يگى اسملر احداث و توسيم اولغىسندن طولايى ضرور ياتدن بولدىنى
سويله مكدر . (كم ترك الاول للآخر) .

ابو الضيا توفيق

